

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ”

с. ВИДРАРЕ, общ. ПРАВЕЦ, обл. СОФИЙСКА
тел. 0893 615080; e-mail: ou_vidrare@abv.bg

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В ОУ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“, С. ВИДРАРЕ

2020/2021 учебна година

Приет на заседание на Педагогическия съвет № 10/ 14.09.2020 г.
и утвърден със Заповед № 2844 – 324 / 14.09.2020 г.
на Директора на ОУ „Васил Левски“, с. Видраре

1. ИЗМЕРЕНИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

Какво е насилие?

В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие”, дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните **разпоредби** на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето:

„**Насилие**” над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

„**Физическо насилие**” е причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.

„**Психическо насилие**” са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда.

„**Сексуално насилие**” е използването на дете за сексуално задоволяване. Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на Световна здравна организация е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото”.

„**Пренебрегване**” е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

Какво е тормоз?

Тормозът е специфичен вид насилие сред децата и е сред най-неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. Но не всеки акт на насилие е тормоз. Тормозът между връстници е групов феномен. Случаите на тормоз се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни. Професор д-р Дан Олвеус определя тормозакато „повтарящи се във времето негативни действия от страна на един или повече ученици, когато някой умишлено причинява или опитва да причини травма или дискомфорт на друго дете чрез физически контакт, чрез думи или по друг начин.”

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е много сериозно, оставащо травматично елени действие, защото тормозеният не може да се защити със собствени усилия. Тормозът не спира от само себе си, без външна намеса.

Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики:

1. злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира;
3. повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на насилие.

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат описани като:

Физически тормоз, например, блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Психически тормоз, например, подмятане, подиграване, закачане, обиди, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на личните вещи, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене; словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Когато е в група - под формата на изолиране, игнориране, изключване от групови дейности, избягване, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз.

Сексуален тормоз - представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смуцаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унижителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

Кибернасилие и Кибертормоз - насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства. Включват създаване и разпространение на обидни, заплашителни и подигравателни визуални материали, снимки и текстови съобщения, които уронват достойнството на детето или го унижават: снимането на дете с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис без негово съгласие, кражба на самоличност/профили. обиди, разпространение на слухове в социалните мрежи и др.

Ако дете е въввлечено в рискована ситуация онлайн, това винаги има своите отражения в реалния му живот. Преживяванията за детето могат да бъдат дори по-унижителни, тъй като кибертормозът не може да бъде прекратен веднага и е достъпен до много по-голям кръг хора.

Разлики между тормоз и закачки или игра между децата и учениците

По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои - от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае

за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. Следното би могло да помогне за правилна оценка на ситуацията:

- Ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шегички, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра.

- Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз.

- Ако детето/ученикът не се чувства добре от закачките и подигравките, тогава поведението може да е тормоз.

- Ако детето/ученикът, към когото са отправени подигравките, поиска от другото дете да спре и той или тя не спират да се подиграват, тогава става въпрос за тормоз.

- Ако детето/ученикът, който дразни, продължава да дразни или дразни отново и отново, това е тормоз.

- Ако дразненето е за нещо, което детето/ученикът не може да променя (височина, носене на очила, тегло, способност да чете, **атлетически** способности и пр.), тогава може да е тормоз.

- Ако има и други хора наоколо, които наблюдават ситуацията и се окуражават или се присъединяват към ситуацията на подигравки, това е тормоз.

- Ако едното дете е по-силно или по-популярно, по-голямо на възраст или по-властно, това може да е тормоз.
- загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
- употреба на алкохол, медикаменти, занемаряване (постоянно обличане на едни същи дрехи или отказ да сресва косата си);
- психосоматични симптоми, като болки в стомаха, главоболие, гадене и др.,,, оплаква се, че сънува кошмари и сънят му е нарушен,
- различни прояви на сексуализирано поведение (имитация на сексуален акт, разголване, използване на език, свързан със сексуални действия и т.н., които са нехарактерни за съответната възраст).

Ако се касае просто за приятелска игра, учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз, е необходимо да се предприемат съответните стъпки, описани в механизма.

Физическото насилие и тормоз са формите» които възрастните най-често забелязват и затова често мерките за справяне обикновено са насочени именно към тях. Психическото насилие и тормоз по-трудно могат да бъдат установени, тъй като не са така видими, а и децата, от своя страна, нямат нагласата да споделят с възрастните за своите преживявания.

Проблемът се задълбочава, когато психическото насилие и тормоз, като обидните думи и прякори, социалното изолиране и други се подценяват от възрастните и се считат за нормална част от процеса на социализация и израстване на децата. Ето защо е важно да се обърне внимание още при първите признаци за съществуването на насилие и тормоз.

Признаци, по които може да се разпознаят насилието и тормозът:

Разпознаването на насилие и тормоз включва следните физически и поведенчески признаци:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едностранни отговори;
- безпокойство и крайности в поведението - от агресивност до пасивност;
- лоша представа за себе си - децата смятат, че са заслужили насилието;
- прекадена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
- влошаване на успеха от обучението и чести отсъствия от училище;
- чести отсъствия от определени часове;
- детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
- внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;бягане и криене, включително зачестили бягства от училище;
- наблюдават се промени в навиците или в използването на интернет и социалните мрежи.

Тормозът между деца спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона

за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

II. УЧИЛИЩНА ПОЛИТИКА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В ОУ“ВАСИЛ ЛЕВСКИ“, с. ВИДРАРЕ

Училищната политика е съобразена с програмата за приобщаващо образование, личностно развитие, етичния кодекс и програмата за превенция и намаляване на застрашените от отпадане ученици.

Общата подкрепа за личностно развитие на учениците включва дейности съобразно техните интереси, способности, компетентности и изява в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта.

Дейностите по превенция на насилието и тормоза, преодоляване на проблемното поведение имат за цел изграждане на позитивен организационен и психологически климат в училище, включително чрез психологическа подкрепа. Тя е насочена към учениците

Психологическата подкрепа включва:

1. създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения между всички участници в образователния процес;
2. предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на насилието и за преодоляване на проблемното поведение на учениците;
3. груповата работа с ученици; кризисна интервенция;
4. работа със средата, в която е ученикът – семейството, връстниците.

Училищната политика се реализира на равнище училище и на равнище клас, като на всяко едно от тези равнища се осъществяват дейности по превенция и интервенция (реакция).

1. ДЕЙНОСТИ НА РАВНИЩЕ УЧИЛИЩЕ

1.1. ПРЕВЕНЦИЯ

- Със заповед на Директора на ОУ“Васил Левски“ е създаден УКС за справяне с насилието, който да планира, проследява и координира усилията за справяне с училищния тормоз. Състава на УКС може да се актуализира.

- УКС за справяне с насилието, съгласувано с класните ръководители договаря единен механизъм с ясно разписани отговорности, за предотвратяване и реагиране при проява на тормоз и насилие в училище.

- УКС за справяне с насилието, съгласувано с класните ръководители обобщава всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от класовете и формулира общо училищни ценности и правила, които стават част от училищната политика.

- Всички учители в ОУ „Васил Левски“ предлагат на УКС мерки за изработване на процедура за усъвършенстване на системата на дежурство с оглед на това да бъдат обхванати местата в училище, където при етапа на оценка е установено, че най-често се извършва има вероятност за тормоз и насилие.

- УКС за справяне с насилието подкрепя класните ръководители в дейностите им, свързани с разпознаване на тормоза и насилието.

- Председателят на училищната комисия за квалификация, съгласувано с директора планира обучения за повишаване на квалификацията на учителите в областта

за справяне с училищния тормоз като се обърне специално внимание на новопостъпили учители.

- Създаване на единни училищни правила за противодействие на тормоза и насилието.

- Оценка на проблема: Попълване на въпросници от учениците, чиято цел е да се установи осъзнава ли се проблема и какво се знае за него. Кои видове и форми на тормоз има в училище? Къде са местата, на които най-често се случва? Кои са хората, на които учениците споделят за този проблем?

Оценката се извършва в началото и края на учебната година от класния ръководител.

Резултатите от оценката се обсъждат на педагогически съвет, а в подходящ формат – с родителите и учениците.

- Създаване на училищен координационен съвет /УКС/. В него участват учители от различните етапи, ученици и родители. Съставът на УКС се актуализира всяка учебна година.

- Изготвяне на план за съответната учебна година за противодействие на тормоза.

На основание на извършената оценка в началото на всяка учебна година УКС изготвя план, който съдържа дейности по превенция и интервенция на равнище клас и училище. Той е със срок една учебна година.

- Създаване на единни училищни правила.

Правилата на училището се изготвят на база формулиране и обобщаване на предложените от всеки клас правила за поведение и ценности.

1.2. ИНТЕРВЕНЦИЯ

Интервенцията на равнище училище включва воденето на училищен дневник, инициране на работа по случай и насочване на случай към други служби.

- Водене на училищен дневник.

В дневника със случай се документират единствено ситуациите съответстващи на второ и трето ниво на класификацията на тормоза, при които се намесва координационния съвет. УКС извършва оценка на риска и създава процедура за откриване и работа по случая в училище.

- **Процедура за откриване и работа по случай**

При предприемане на индивидуална работа по случай с ученик на базата на направения анализ, координирането на работата се осъществява от училищния психолог или от педагогическия съветник. Информацията за вписаните в Дневника със случаи на училищен тормоз се съхранява само при психолога или педагогическия съветник, или, по изключение, при друг член на координационния съвет, определен от директора на училището.

- **Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия (Вж. ПРИЛОЖЕНИЕ).**

- **Насочване на случай към външни служби.**

При установяване на случай на тормоз незабавно се уведомяват органите за закрила на детето и полицията. Уведомяването се извършва от служител в училището, установил тормоза. Това може да бъде учител, възпитател, пед. съветник, психолог, служител от непедагогическия персонал, директор.

В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето” по местоживеене.

Като първа стъпка се уведомява директора на училището, който е задължен да уведоми съответния отдел „Закрила на детето” по местоживеене, местните комисии за

БППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

В тази връзка е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на социалните работници от отделите „Закрила на детето” към Дирекциите „Социално подпомагане”. Социалният работник е професионалистът, който може да проучи ситуацията, в която се намира детето, условията, при които живее, родителският капацитет и при необходимост да предприеме мерки, които да подпомогнат детето и семейството като цяло.

2. ДЕЙНОСТИ НА НИВО КЛАС/КЛАСНА СТАЯ

2.1. С цел създаване на пространство, в което се говори открито за тормоза:

- в часа на класа всеки класен ръководител използва формите на групова работа, дискусия, споделяне на опит за разясняване на проблема за същността и видовете тормоз между учениците;
- учителите да включват по подходящ начин коментирането на проблема насилие и тормоз и ценностите, които ги предотвратяват, ако учебното съдържание на преподавания от тях предмет позволява това.

2.2. Класните ръководители запознават родителите на родителски срещи с механизма и какви са резултатите от извършената оценка.

2.3. Всяка паралелка заедно с класния ръководител изработва общи правила на поведение в класа.

2.4. Класният ръководител, заедно с учениците изработва процедура, описваща мерките в случай на нарушаване на правилата.

3. ВКЛЮЧВАНЕ НА РОДИТЕЛИ.

Родителите се привличат, като партньори в дейностите по превенция на тормоза. Те могат да съдействат чрез използването на различните си професии, при реализирането на ценни училищни инициативи. При включването на родителите се има предвид следното:

- Да бъдат уведомени за случилото се.
- За предприетите от училището действия.
- В разговора е важно да се акцентира, родителите на жертвата да не критикуват другото дете или групата деца.
- Разговорът трябва да е проведен на подходящо и спокойно място.
- В края на разговора могат да бъдат приети конкретни договорености, какво може да се предприеме и какво се очаква, като резултат.

4. ДЕЙНОСТИ НА НИВО ОБЩНОСТ

2.12. Класните ръководители съдействат на УКС за подобряване на комуникацията и взаимодействието между училищната и родителската общности; за издирване и привличане на родители, които да подпомагат дейностите на ниво клас и училище, в посока организиране на подходящи училищни инициативи.

2.13. УКС за справяне с насилието, съгласувано с директора на ОУ „Васил Левски”.с.Видраре осигурява реални партньорства с външни за училището организации, служби и специалисти:

- Дирекция "Социално подпомагане" - Отдел „Закрила на детето” ;
- Местна комисия за БППМН ;
- МВР – Детска педагогическа стая.

III. ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА ЗАЩИТНА МРЕЖА ЗА

СПРАВЯНЕ С УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В ОУ „Васил Левски” с. Видраре

Настоящите правила имат за цел прилагането на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

За да се изгради защитната мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз в училище.

1. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ПЕРСОНАЛА

1.1. УЧИЛИЩЕН КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ

- Планира, проследява и координира дейностите за справяне с тормоза на ниво училище.
- Обобщава предложенията на класовете и изготвя общо училищни ценности, правила и последици.
- Обсъжда и приема процедурите за докладване, регистриране и проследяване на случаите на тормоз.
- Прави мотивирани предложения до директора с цел подобряване на работата.

Подпомага класните ръководители с материали или консултации със специалисти, съдейства за организиране на периодични обучения на учителите по темата за насилието.

Училищен координационен съвет към ОУ „Васил Левски“, с. Видраре:

Председател: Владимир Стефанов – прогимназиален учител ФВС

Членове: Цонка Дилова – възпитател, Румяна Петкова- учител в прогимназиален етап,

Ученици: – Глория Недкова - 6 кл., Йоан Николаев – 6 кл.

Пеца Костадинова – родител на ученици.

1.2. КЛАСНИ РЪКОВОДИТЕЛИ

- В началото на годината провеждат занятия в часа на класа, посветени на тормоза и насилието.
- С помощта на учениците приемат ценности, правила и последици при прояви на насилие.
- Постерите с приетите ценности, правила и последици се поставят на видно място в класната стая.
- Запознават учениците с процедурата за съобщаване на случаи на тормоз.
- Реагират при всеки опит за насилие над ученик в клас, съгласно утвърдените процедури и приетите правила и последици.
- За всяка повтаряща се проява на насилие или по-сериозен инцидент попълват протокол, който предават на УКС.
- Участват в работата на екипа, сформирани по конкретен случай на ученик .
- Провеждат периодично превантивни занятия по проблемите на тормоза, като могат да привличат различни специалисти, напр.: инспектор ДПС, инспектори от СДВР, неправителствени организации и др.
- Информират учениците за Националната телефонна линия за деца 116 111.
- Информират родителите за дейностите по механизма, както и за приетите правила и процедури.
- Съдействат за включването им в дейностите на ниво училище.

1.3. УЧИТЕЛИ, КОИТО НЕ СА КЛАСНИ РЪКОВОДИТЕЛИ

- Включват темата за насилието в учебните часове, при които това е възможно.
- Познават и използват установената система за информиране и съобщаване за случаи на тормоз над ученици.
- Познават правилата и последствията на класа, прилагат ги и изискват от учениците да ги прилагат.

1.4. ДЕЖУРНИ УЧИТЕЛИ

- Спазват стриктно утвърдения от директора график за дежурство, следейки рисковите зони, в които е възможна появата на насилие и тормоз.
- Реагират според утвърдените процедури в ситуации на насилие по време на дежурството им.
- Оказват съдействие на колеги при установени от тях нарушения на ученици и докладват на УКС, като попълват протокол, отразяващ инцидента.

1.5. ПОМОЩЕН ПЕРСОНАЛ

- Полагат грижи за предотвратяване на насилнически действия в училищните помещения, за които отговарят.
- Познават основните принципи на действие и ги прилагат – правила, последствия, протокол за реагиране на насилие.
- Не допускат прояви на насилие и съобщават за тях на класен ръководител, заместник-директор, директор.

2. ПРОЦЕДУРИ ЗА РЕГИСТРИРАНЕ, ДОКЛАДВАНЕ И РАЗГЛЕЖДАНЕ НА СЛУЧАИ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ СРЕД УЧЕНИЦИТЕ.

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

2.1. Всяка ситуация на тормоз или насилие трябва да бъде регистрирана и описана в протокола за съобщаване за насилие от учителя, който я е наблюдавал. За целта е утвърден протокол.

2.2. Действия в случаи на инцидент, който поставя в риск или уврежда живота и/или здравето на ученик.

Учителят или служителят действат в следната последователност:

- извеждат пострадалото дете от опасната зона и ако се налага го придружават до лекарския кабинет;
- при непосредствена опасност за живота на пострадалото дете медицинското лице се обажда на телефон 112, а класния ръководител – на родителите или настойниците на детето.
- описват ситуацията писмено в протокола за установено насилие.

2.3. Действия при установяване, че дете е жертва на насилие или е в риск от такова.

- Всеки служител на ОУ „Васил Левски” на когото стане известно, че дете в риск се нуждае от закрила, следва незабавно да уведоми класния ръководител, който от своя страна уведомява училищното ръководство и родителите/настойниците/ на детето.
- Учителят описва ситуацията писмено.

- След проверка на случая директорът свиква УКС, който подава сигнал до Отдел „Закрила на детето” по местоживеее на детето.

2.4. Действия при установяване, че дете е упражнило тормоз.

- Учителят описва ситуацията писмено в Протокол;
- Класният ръководител уведомява и свиква среща с родителите;
- Свиква се УКС;
- При повтарящи се случаи на тормоз, УКС уведомява МКБППМН,

Полицията и отдел „Закрила на детето“;

- УКС изготвя индивидуална работна програма с ясно разписани функции и дейности с цел намаляване на агресията у детето.

IV. МЕРКИ ПРИ КРИЗИСНИ СИТУАЦИИ

- 1. УКС заседава най-малко два пъти в учебен срок и обсъжда изпълнението на плана, както и резултатите от дейността си. При необходимост се свиква извънредно.
- 2. При наличие на писмен или устен сигнал, УКС се събира в рамките на 24 часа в работните дни.
- 3. При възникване на кризисната ситуация веднага се уведомява Директора на училището. В рамките на един час се подава сигнал в РУО и Отдел ”Закрила на детето” по местоживеее на детето, в РПУ и до Инспектор ДПС.
- 4. При възникване на кризисна ситуация или получен сигнал за ученик, жертва или в риск от насилие, УКС съставя индивидуален план за кризисна интервенция.
- 5. Всеки, който работи в училище и има съмнение или информация за дете в риск може да подаде сигнал към ОЗД по местоживеее на детето. Когато сигналът се отнася за дете в риск той може да бъде проучен от социалния работник, дори да е подаден анонимно.

Неразделна част от Механизма за противодействие на тормоза и насилието в училище е и

План **за противодействие, който включва следните** **дейности:**

- Провеждане на теми, съгласно годишния календарен план в часа на класа

срок: учебна 2019-20 г.

отг. кл. ръководители

- Обновяване, допълване и изработване на общи правила на поведение и договаряне на процедура, в случай на нарушаване на правилата.

срок: м. януари 2020г.

отг. кл. ръководители

- Обновяване и поддържане на тематично табло в класната стая „Правилата на класа”

срок: целогодишно 2019 – 2020 г.

отг. кл. ръководители

- Подобряване на системата от дежурства, с оглед обхващане на местата, в които на етапа на оценка е установено, че има вероятност от риск за извършване на тормоз и насилие. повишаване отговорността и значението на дежурните учители.

срок: целогодишно 2019-2020 г..

отг. Дежурни учители

- Изготвяне и прилагане на индивидуални програми за развитие на личните и социални умения на децата и учениците /при необходимост/
- Провеждане на поддържаща квалификационна дейност на педагогическия и непедagogически персонал на теми: „Как да реагираме, когато детето е агресивно”, „Превенция на домашното насилие”, „Детето се променя с обич” и други.

срок: Целогодишно 2019-2020 г.

отг. УКС

- Осигуряване на реални партньорства с външни на училището служби, организации и специалисти.

срок: Целогодишно 2019-2020 г.

отг. УКС

- Отбелязване деня на розовата фанелка – ден без тормоз в училище.

срок: Целогодишно 2019-2020 г.

отг. УКС

- Провеждане на училищни мероприятия и изяви, съвместно с институции, родителска общност и НПО, съобразени с възрастовите особености на учениците:

- I- III клас – „Приятелство и толерантност, а не обида”

срок: м. март 2020 г.;

отг. кл. ръководители

- II и IV клас – „Добрата дума” – представяне на лично творчество на учениците /съчинения по лични преживявания, стихотворения, рисунки и презентации/ – Дискусия на тема „Насилието около нас”

срок: м. май 2020 г.;

отг. кл. ръководители

- V-VI клас – Организиране и провеждане на тематичен тренинг, ролеви игри и дискусия с представители на БЧК и Детска педагогическа стая.

срок: м. март 2020 г.;

отг. кл. ръководители

- Изложба на рисунки „ На животните дари любов!“ – домашни любимци на моето семейство

срок: м. април 2020 г.;

отг. УКС и кл. ръководители, учители

- Традиционен спортен полуден за родители, учители и ученици под надслов „ С усмивка срещу агресията”

срок: м. Април 2020г.;

отг. УКС и учител по ФВС

- Опазване и подобряване на МТБ съвместно с родители – конкурс „Най-красива класна стая”.

срок: Целогодишно 2019-2020 г;

отг. УКС и класни ръководители

Неразделна част от Механизма за противодействие на тормоза и насилието в училище са и следните процедури и Алгоритъм на действие при установен училищен тормоз и насилие между учениците.

1. При настъпване на инцидент, който би могъл да застраши живота и/или здравето на децата всеки служител в училището е длъжен незабавно да уведоми член на ръководството (директор или заместник-директор).

Отговорност: Всички служители

Срок: Непосредствено след инцидент

2. В случай, че инцидентът е свързан с физическа опасност за живота/здравето на дете , свидетелят на инцидента или служителят, разбрал пръв за него, веднага сигнализира директора или се обажда на тел.:112 за извършване на медицински преглед на пострадалото дете.

Отговорност: Служителя подал сигнала

Срок: Непосредствено след инцидент

3. Медицинските лица извършват първоначален преглед на пострадалото дете (пострадалите деца) и регистрират състоянието му (им) в регистрационната книга.

Отговорност: медицинското лице

Срок: Непосредствено след инцидент

4. Ако медицинското лице прецени, че е необходимо уведомяване на Спешен център, се повиква спешна медицинска помощ на телефон 112 или 150.

Незабавно след това се уведомяват и родителите /настойниците /на пострадалото дете, като разговорът се регистрира в дневник-регистър.

Отговорност: медицинското лице

Срок: Непосредствено след инцидент

5. Ако инцидентът е свързан с физическо насилие, което да е предизвикало физически травми, незабавно се уведомяват и органите на реда – РПУ Правец – дежурен или инспектор ДПС, както и родителите/настойниците /на детето

(децата), упражнявай насилието.

Отговорност: Ръководство, класен ръководител
Срок: Непосредствено след инцидент

6. След като са извършени първите необходими действия по опазване живота и здравето на пострадалото дете, Председател или член на УКС регистрира сигнала в специалния дневник, съхраняващ се в учителската стая на училището. Дневникът-регистър съдържа следните графи; № по ред; дата, какво се е случило – кратко описание, кога се е случило, кои са участниците, кой служител е регистрирал ситуацията - име и подпис, какво е предприето като действия, кои отговорни участници са информирани, как е приключила ситуацията или на какъв етап е и какво предстои.

Отговорност: Председател УКС
Срок: Непосредствено след инцидента
и предприетите неотложни мерки

7. Класният ръководител извършва проверка на случая, като при необходимост ползва съдействието на психолога и/или ръководството на училището.

Отговорност: Ръководство, кл.ръководител
Срок: Непосредствено след инцидент

8. При инцидент, свързан с ПТП при който има пострадал ученик или завършил с фатален край, класният ръководител писмено уведомява директора. А той – РУО – МОН – София регион.

Отговорност: Ръководство
Срок: Непосредствено след инцидент

9. При необходимост за изясняване на случая ръководството на училището извършва писмено уведомяване на съответните институции.

Отговорност: Ръководство
Срок: Непосредствено след инцидент

10. След изясняване на случая класният ръководител прави предложение за предприемане на последващи действия – уведомяване на ДПС, Отдела за закрила на детето към „Дирекция социално подпомагане”, разговор с родители, стартиране на процедура по налагане на санкции съгласно ЗПУО, ПДУ и др.

Отговорност: Класен ръководител,
Срок: До две седмици след
инцидент/или заседание на ПС

11. Извършване на последващи действия – налагане на санкция или мярка по ЗПУО, тематични часове на класа, беседи и разговори с психолога, разговори с родители и/или други подходящи според случая възпитателни мерки.

Отговорност: Класен ръководител,
Срок: До две седмици след
инцидент/или заседание на ПС

12. При постъпване на сигнал, свързан с данни за упражнено психическо насилие върху деца, всеки служител в училището е длъжен незабавно да уведоми ръководството (директор).

Отговорност: Всички служители
Срок: Непосредствено след сигнал

13. Председателя на УКС регистрира инцидента в специален дневник-регистър, съхраняващ се в учителската стая

Отговорност: Председателя на УКС
Срок: Непосредствено след сигнал

14. Председателя на УКС класния ръководител.

Отговорност: Председателя на УКС
Срок: Непосредствено след сигнал

15. Класния ръководител със съдействието на УКС извършва проверка по случая.

Отговорност: Класи ръководители, УКС
Срок: Непосредствено след инцидент

16. Класният ръководител по телефона уведомява родителите на пострадалото дете, изпраща уведомление и в писмен вид на домашен адрес; Председателя на УКС – регистрира в дневника-регистър дата и час на обаждане и изходящ номер на уведомителното писмо.

Отговорност: Председателя на УКС,
Класни ръководители
Срок: Непосредствено след инцидент

17. След изясняване на случая класният ръководител прави предложение, съгласувано с председателя на УКС за предприемане на превантивни мерки и/или последващи действия – уведомяване на ДПС, Отдела за закрила на детето към “Дирекция социално подпомагане”, разговор с родители, стартиране на процедура по налагане на санкции съгласно ЗПУО, ПДУ и др.

Отговорност: Класен ръководител
Срок: До 10 дни след инцидент

18. Ръководството на училището взема решение и извършва писменото уведомяване на съответните институции (при необходимост).

Отговорност: Ръководство
Срок: До 3 дни след проверка на сигнал

19. Извършване на последващи действия – налагане на санкция или мярка по ЗПУО, тематични часове на клас, беседи и разговори с психолога, разговори с родителите и/или други подходящи според случая възпитателни мерки.

Отговорност: Класен ръководител
Срок: До две седмици след инцидент или заседание на ПС

Неразделна част от Механизма за противодействие на тормоза и насилието в училище е и Приложение в което са класифицирани формите на тормоз и предприемането на съответните действия в училище.

ПРИЛОЖЕНИЕ

ТАБЛИЦА 1. КЛАСИФИКАЦИЯ НА ФОРМИТЕ НА ТОРМОЗ И ПРЕДПРИЕМАНЕ НА СЪОТВЕТНИ ДЕЙСТВИЯ

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документирани	Последователност на процедурите за интервенция
<p>ПЪРВО НИВО - НИСКО НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛАТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане, подритване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост. • Форми на вербален тормоз са например: подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди, нецензурни/неприлични коментари; • Форми на психически тормоз са например: омаловажаване, клюкарене, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругане, клеветене, измисляне на пръкори. • Форми на социален тормоз са например: подмятане на коментари, подиграване, изключване от групови или съвместни дейности, фаворитизация/предпочитания, базирани на различие, разпространяване на слухове. 	<p>На първо ниво, по правило, действията се предприемат автономно от класен ръководител или учител заедно с родител, като се предприема педагогическа работа – индивидуално, за група ученици или за целия клас.</p> <p>При наличие на щети от материален характер – те се възстановяват.</p> <p>По изключение, ако насилственото поведение се повтаря, педагогическата работа не дава резултат, последствията са по-сериозни, ако се касае за насилие от страна на група към индивид или ако едно и също дете или ученик бива тормозено</p>	<p>Ситуациите от първо ниво не се регистрират.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз – подробно информиране за случилото се от всички участници. 2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 3) Уведомяване на родител 4) Консултации - предприемане на индивидуални разговори с участниците. 5) Мерки и действия от страна на класен ръководител - намиране на решение, което

<ul style="list-style-type: none"> • Форми на сексуален тормоз са например: показване на неприлични жестове и действия, вербален тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст. • Форми на кибертормоз са например: обидни обаждания и изпращане на обидни съобщения (SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи, др.) 	<p>нееднократно в ситуации, класифицирани като първо ниво, тогава следва да се предприемат действия, предписани за ситуации от нива две или три.</p>		<p>удовлетворява страните и служи за пример на наблюдателите.</p> <p>б) Мониторинг на предприетите мерки и действия.</p>
Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
<p>ВТОРО НИВО – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВИЛАТА ИЛИ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: шамаросване, удряне, стъпкване или късане на дрехи, ритане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса. • Форми на вербален тормоз са например: подигравки, отправени пред целия клас или група, публично унижение, обиди; • Форми на психически тормоз са например: изнудване, заплашване, несправедливо 	<p>На второ ниво, по правило, действията се предприемат от класен ръководител заедно с психолог или педагогически съветник, представител на координационния съвет и директор и задължително участие на родител.</p> <p>Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да се обърне</p>	<p>Ситуацията на тормоз се описва в Дневника за ситуации на тормоз и се предприема работа по случай.</p> <p>Възстановяване на щети при наличие на такива.</p>	<p>1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз.</p> <p>2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.</p> <p>3) Уведомяване на ОЗД и/или органите на полицията при ситуации с по-сериозни последици по преценка на класния ръководител заедно с психолога/педагогическия съветник или директора; Уведомяването е задължително и незабавно,</p>

<p>наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на социален тормоз са например: интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и игнориране, неприемане, манипулиране и използване. • Форми на сексуален тормоз са например: сексуално докосване, показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуални пози. • Форми на кибертормоз са например: непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение. 	<p>към отделите за закрила на детето.</p> <p>Координационният съвет прави оценка на риска и се инициира индивидуална работа по случай.</p>		<p>когато се отнася до случаи на сексуален тормоз, проявяващи се в подтикване или принуждаване към сексуални действия.</p> <p>4) Уведомяване на родител.</p> <p>5) Консултации.</p> <p>6) Мерки и действия - работа на координационния съвет: анализ на ситуациите от регистъра и предприемане на индивидуална работа по случай с ученик в риск от тормоз и разписване на индивидуална програма.</p> <p>7) Мониторинг на предприетите мерки и действия.</p>
Ниво на тормоз	Отговор на училището	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
<p>ТРЕТО НИВО – ЗЛОУПОТРЕБА СЪС СИЛА, КАКТО И ПРИ ЕКСТРЕМНИ СИТУАЦИИ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВА ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ИЛИ ЗА ТЕЛЕСНИЯ ИНТЕГРИТЕТ, ЗА КОЙТО И ДА Е ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В</p>	<p>На трето ниво, по правило, уведомяването на ОЗД и/или органите на полицията става незабавно от служителя на училището, идентифицирал тормоза.</p>	<p>Ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в Дневника за случаи на тормоз, като по</p>	<p>1) Верифициране на подозрение или откриване на ситуация на тормоз и незабавно уведомяване на ОЗД и/или органите на полицията.</p>

<p>СИТУАЦИЯТА:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на физически тормоз са например: сбиване, задушаване, събаряне, причиняване на изгаряния и други наранявания, намушкване с остър предмет, провесване от прозорец или високо място, лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие. • Форми на вербален тормоз са например: закани, заплахи, обиди, клетви, които накърняват сериозно достойнството, публично унижение и др.; • Форми на психически тормоз са например: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и вещи, ограничаване на движението, склоняване за употреба на наркотични и други психотични вещества, включване в деструктивни групи и организации. • Форми на социален тормоз са например: заплахи, изолация, групово измъчване на индивид или група и организиране на затворени групи (банди), последиците от които нараняват други. • Форми на сексуален тормоз са например: съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, 	<p>Действията на ниво училище се предприемат от директор заедно с координационния съвет със задължителното участие на родители компетентни власти, организации и услуги (центрове за социална работа, здравни центрове, отдел закрила на детето, полиция и др.). Ако присъствието на родител не е в най-добър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да информира центъра за социална работа, отделите за закрила на детето и/или полицията.</p> <p>Отговорът на училището може да включва насочване към местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и полицията, ОЗД и община по силата на координационния механизъм; съставяне на Протокол за тормоз и възстановяване на щетата; включване на учениците в</p>	<p>тях се предприема интензивна работа по случая, включваща всички участници, правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се инициират процедури в съответствие със закона.</p> <p>Ако друга организация или услуга е въввлечена в работата с ученика, училището установява връзка с тези организации или услуги и хармонизира дейностите.</p>	<p>2) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участниците.</p> <p>3) Уведомяване на родител.</p> <p>4) Консултации- предприемане на индивидуални разговори с участниците.</p> <p>5) Мерки и действия от страна на координационния съвет, интензивна работа по случай, информиране и насочване към други служби и/или услуги от страна на директора.</p> <p>б) Мониторинг на предприетите мерки и действия.</p>
---	--	--	--

<p>изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия, блудство, изнасилване, кръвосмешение.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Форми на кибертормоз са например: повторно действие на непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение, заснемане на сцени на насилие, разпространение на записи и снимки на детска порнография. 	<p>допълнителни програми, насочване към услуги в общността.</p>		
--	---	--	--

КОГА, КОЙ И КЪДЕ МОЖЕ ДА ПОДАВА СИГНАЛ ЗА ДЕТЕ В РИСК? 1. Кога се подава сигнал за дете в риск? 2. Кой подава сигнал за дете в риск или в ситуация на насилие и тормоз? 3. Къде може да се подава сигнал за дете в риск или в ситуация на насилие и тормоз?

1. Кога се подава сигнал за дете в риск? 16 Съгласно Закона за закрила на детето (чл. 7, ал. 1) „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане”, Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи. Съгласно ал. 2 „Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна“.

2. Кой подава сигнал за дете в риск от насилие и тормоз? При идентифициране на случаи на насилие и тормоз на деца/ученици в училището директорът на институцията следва да бъде незабавно уведомен. От страна на институцията сигналът се подава от директора. Всеки член на институцията, който е станал свидетел на ситуация на насилие и тормоз, е длъжен незабавно да уведоми ОЗД и /или полицията. Съгласно Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (чл. 10, ал. 5) в случаите, отнасящи се до насилие над дете, се разглеждат и анонимни сигнали. В случай на подозрение за ситуация на тормоз, всеки служител в институцията може да проведе консултация, като се свърже с Националната телефонна линия за деца и разговаря с консултант на телефон 116 111, а в ситуации на кибернасилие и кибертормоз – да се свърже с Националния център за безопасен интернет на телефон 124 123 или чрез сайта www.safenet.bg.

3. Къде може да се подава сигнал за дете в риск от насилие и тормоз? Към Държавната агенция за закрила на детето функционира Национална телефонна линия за деца 116 111, която работи 24 часа в денонощието. Линията е с национално покритие, достъпна от територията на цялата страна, напълно безплатна за обаждачите се, независимо дали звънят от стационарен или мобилен телефон. Националната телефонна линия за деца предоставя консултиране, информиране и помощ по всякакви въпроси и проблеми, свързани с деца. Към нея при необходимост могат да се обръщат за съдействие и професионалисти. В случаи, касаещи насилие и тормоз в интернет (кибернасилие и кибертормоз), сигнал може да се подава към Националния център за безопасен интернет. Към центъра функционира консултативна линия, отворена в работните дни между 10 и 16 часа на телефон 124 123, имейл helpline@online.bg и чат в сайта www.safenet.bg. Консултациите на линията са анонимни и на нея могат да се свързват както деца, така

и професионалисти и родители. Сигнал може да бъде подаден и към националния телефон за спешни повиквания: 112. Според Координационния механизъм, в случай че сигналът за насилие бъде приет от някой от визираните органи за закрила – получен от дирекция „Социално подпомагане“ (отдел за закрила на детето), Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи, съгласно чл. 7 от Закона за закрила на детето той е длъжен да уведоми за това останалите незабавно до 1 час от регистриране на сигнала, включително по телефон и факс. Сигналът се изпраща в дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето. Съгласно Координационния механизъм във всеки един отдел „Закрила на детето“ при дирекция „Социално подпомагане“ началникът на отдела е на разположение, като той определя отговорен 17 социален работник. В отдел „Закрила на детето“ определеният отговорен социален работник извършва проверката на сигнала до 24 часа от неговото постъпване. При проучването на сигнала социалният работник може да потърси съдействие от страна на училището – информация за детето, за взаимоотношенията му с децата, впечатленията на учителите, т.е. информация, с която да бъде направена оценка на случая. При проучването на сигнала и предприемането на действия се изисква работа в екип от страна на различни специалисти, за да се направи точна оценка и да бъдат съгласувани действията на различните специалисти. В случай че бъде установен риск за детето, трябва да бъдат предприети мерки за закрила и да започне работа по случая. Изготвя се общ план, в който се описват планираните мерки, като социалният работник е отговорен и следи за изпълнението на плана. Мултидисциплинарният екип на местно равнище следва да си постави единна стратегическа цел, за постигането на която следва да изготви съвместен план за действие с разписани конкретни задачи със срок за изпълнение. Всеки един от посочените по-горе участници в мултидисциплинарния екип набелязва и предлага на останалите от екипа конкретни задачи по случая, които да изпълни, съобразно собствените си правомощия и в съответствие с нормативната уредба. Конкретните задачи за изпълнение следва да бъдат зададени така, че да може всеки участник да действа съобразно оперативната си самостоятелност, като изпълнението на конкретните дейности и задачи бъде подкрепено със съдействието на останалите участници и в същото време това да спомогне за крайния резултат – дългосрочна цел, която трябва да гарантира в най-голяма степен интереса на засегнатото дете. Ролята на социалния работник е свързана с проучване на семейната среда и предприемане на мерки за закрила. В същото време той има правомощията и ангажимента да консултира родителите, да подпомогне тяхната ангажираност в работата с детето на равнище училище. Социалният работник може да консултира семейството, да насочи родителите и детето към подходящи социални услуги и консултации.